

Organi politične samouprave

Izkušnje novosadske komune Novi Grad

Okrepiti zveze med odbori in organi samoupravljanja

Občina Novi Grad je tipičen primer gospodarsko razvite in močne komune. Na njenem ozemlju je zbrano 60% industrije novosadskega okraja in največji del trgovine in obrti. Občina je podedovala največji del teritorija prejšnje mestne občine, v delokrog njenih poslov spadajo skoraj vsi komunalni in gospodarski problemi Novega Sada.

Močna materialna podlaga komunalne samouprave in širok delokrog pristojnosti sta omogočila tej občini, da je njen ljudski odbor vsestransko razvil svojo aktivnost in poslovanje. Ob koncu prvega leta svojega dela je odbor na lastno pobudo analiziral uspehe, ki so jih dosegli v razvijanju družbene in politične samouprave. Na podlagi te analize bodo odborniki dajali državljanom poročila na zborih volivcev.

Prva opažanja odbora pričajo, da so lani predvsem jasno razmejili v praksi pristojnosti med občino in okrajem, med sveti in upravami itd. Zlasti pomembna je dokončna razmejitev poslov med okrajem in občino, ker je bilo precej primerov, da so okrajni uslužbenci opravljali tiste posle, ki po zakonu pripadajo občini. Za lansko leto je značilno tudi to, da so reševali kadrovska vprašanja ljudskega odbora, da so odbor neposredno povezali z državljanji, z gospodarskimi organizacijami in organi družbenega upravljanja na teritoriju občine itd. Ta vprašanja predstavljajo kompleks prvih izkušenj te komune. Te izkušnje so tem bolj pomembne, ker prejšnja občina praktično ni nastopala kot organ oblasti, zato pa je pa prebivalstvo odnos z novo občino kot nosilec oblasti pomenil nekaj novega in razumljivega.

Dejavnost odbora in njegovih organov je imela še poseben pomen v tem, da je razvijal vse tiste lastnosti, ki ga označujejo kot organa samoupravljanja.

V čem je prišlo do izraza?

Razpredena dejavnost svetov

Delokrog poslov ljudskega odbora te občine je zelo širok. Ti zahtevajo po svojem obsegu in pomenu ozko razmejitev med posameznimi sveti. K temu jih navaja njihovo število, ki ni nič manjše od števila svetov v okrajnem odboru. Občina ima svet za splošno upravo in notranje zadeve, svet za družbeni plan in finance, svet za blagovni promet, svet za industrijo, promet, gradbeništvo in obrt, svet za šolstvo, svet za kulturo, svet za stanovanjske posle, svet za komunalne posle, svet za delo in delovne odnose, svet za zaščito matere in otroka, svet za ljudsko zdravje in svet za socialno zaščito.

Med 86 člani svetov je 61 takih ki niso odborniki, tako da je samo 25 članov svetov odbornikov. Tako razmerje je pozitivno, ker omogoča neposredno angažiranje volivcev pri delu odbora. Metoda dela posameznih svetov ljudskega odbora te občine omogoča, da se povezanost odbora z državljanji še bolj razširi in da se še več državljanov vključi v neposredno delo odbora. Gre za komisije, ki jih ustanavljajo sveti in jim dajejo

omejene naloge in smotre. V te komisije jemljejo poleg določene števila članov svetov tudi nekaj državljanov, ki niso člani svetov. Svet za šolstvo sam je ob neki priložnosti osnoval pet komisij. Te so dobile nalogo, da proučijo problem šolskega prostora, problem obiska pouka, da analizirajo delo šolskih odborov, pregledajo pouk dopolnilnega izobraževanja delavcev in zberejo dokumentacijo o delu športnih in telesnovzgojnih organizacij. V teh komisijah so bili enako zastopani člani sveta za šolstvo in državljanji, ki sicer niso neposredno angažirani pri delu ljudskega odbora. Večje število podobnih komisij je ustanovil tudi svet za gospodarstvo.

Sestav svetov glede na poklice njegovih članov je približno isti kakor v občinskem odboru in drugih odborih. Med 86 člani svetov je samo 24 delavcev, medtem ko je uslužbencev 57. Od skupnega števila odbornikov je 15 delavcev, 5 obrtnikov, 24 uslužbencev, 2 gospodinj in 4 svobodni poklici.

Za delo občinskih svetov je značilno, da so se samo v začetku ukvarjali izključno z operativnimi posli, ki jih je postavljala administracija. Pozneje pa so sveti začeli vse bolj obdelovati take probleme, ki niso bili v neposredni zvezi s tekočimi posli. Tako je svet za gospodarstvo napravil analizo obrtništva in trgovine, svet za šolstvo je proučil delo šolskih odborov in probleme šolskega prostora, svet za stanovanjske posle je napravil anketo o ekonomičnosti graditve stanovanj v zadružni stanovanjski gradnji, svet za socialno zaščito pa je analiziral stanje v otroških domovih igre in dela in vrtcih itd.

Vsak posamezni svet ima obsežen program dela. Pri tem sta se posebno izkazala svet za šolstvo in svet za socialno zaščito, ki sta vnaprej sestavila plan dela, ki obsega vrsto vedno aktualnih problemov, pri čemer so člani pokazali dosti lastne pobude in niso čakali, da bi jim administracija sprožila razna vprašanja.

Neposredna zveza z volivci

Sveti pa niso edina oblika, ki je lani omogočila stik med odborom in volivci ali državljanji. Sveti so seveda tista oblika, ki sega najdalj v razvijanju samouprave in neposredne demokracije, vendar pa ne dajejo možnosti, da bi po njih dosegli popolno množično angažiranje volivcev pri izvrševanju krajevnih poslov.

Ne bi mogli reči, da je ta občina dosegla lani v pogledu števila zborov volivcev, njihove učinkovitosti, obiska in organizacije dosti drugačne uspehe kakor večina drugih komun.

Tudi ti zbori so bili sklicani od časa do časa, s preprostim dnevnim redom veljavnim za vse občinsko področje, na katerem je bilo po več zborov volivcev hkrati.

Dozdaj je ljudski odbor dvakrat sklical zbere volivcev. Na 13 zborih je bilo navzočih okrog 1.000 državljanov ali 6,5% vseh volivcev. Na teh zborih so razpravljali o uvedbi občinskih doklad, o občinskih taksah in izvolili potrošniške svete v trgovini. Zbere volivcev so znova sklicali, ko so pretresali družbeni plan občine za leto 1956. Pozneje je bilo še trinajst zborov volivcev, na katerih je bilo navzočih 1.800 občanov.

Razen teh zborov, ki so jih sklicali na pobudo ljudskih odborov, pa so občani dajali tudi koristne pobude za izboljšanje stikov z odborniki.

Nekoliko volilnih področij, ki v določenem pogledu tvorijo komunalno celoto v sestavi občine, je dozdaj na lastno pobudo organiziralo tudi samostojne sestanke, ki so po svoji organizaciji in namenu ali značaju kot sestanki volivcev z odborniki zelo blizu zboru volivcev.

Na enem teh sestankov so razpravljali o šolskih problemih, in sicer materialnih in učnih, o uspehih učencev itd. Neki drugi sestanek je imel popolnoma značaj zbora volivcev za več volilnih področij in so na njem razpravljali o komunalnih problemih. Na istem področju, ki kaže določeno pobudo in zanimanje za krajevne probleme, prav te dni pripravljajo nov zbor volivcev, na katerem se bodo občani posvetovali s svojimi odborniki o ureditvi ulic.

Značilno je, da je pobuda za te zbere prišla od strani občanov, in sicer po Socialistični zvezi. V drugih občinah v Novem Sadu niso dozdaj opazili podobnih pobud.

Ljudski odbor in organi družbenega upravljanja

Pobuda, ki jo je ljudski odbor do zdaj pokazal za koordinacijo dela in pomoč raznim organom družbenega upravljanja na teritoriju svoje občine ni v skladu z realnimi možnostmi in potrebami.

V vsakem primeru so dosegli določene rezultate, ki jih ni podcenjevati. Odbor je predvsem zavzel določeno stališče glede stikov z delavskimi sveti, šolskimi odbori, upravnimi odbori socialnih in zdravstvenih ustanov itd. Prevladalo je mnenje, da je odbor kot najvišji organ politične samouprave na področju občine dolžan, da prav tako kakor družbene organizacije, če ne še bolj, skrbi za razvoj samoupravnih organov, kot so na primer organi družbenega upravljanja ali delavski sveti. Ta skrb za razvoj samoupravnih organov pa ne more biti omejena na stare oblike dela, na dajanje direktiv in podobno. Odbor mora biti s temi organi povezan in jim, kot na primer šolskim odborom, dati potrebno pomoč. Odbor namerava zagotoviti podrobno proučevanje določenih problemov,

Poslopje, v katerem je sedež avtonomne uprave AP Vojvodine v Novem Sadu

analizo delovnih pogojev posameznih šol. S splošnimi sklepi bodo seznanili vse šolske odbore. Organizatorji take dejavnosti morajo biti ustrezni sveti ter predsednik in podpredsednik odbora.

Ta zamisel je popolnoma pravilna, toda dosedanj uspehi niso ravno najboljši. Svet za šolstvo je pokazal dosti pobude pri pomaganju in vzdrževanju neposrednih stikov s šolskimi odbori. Svet je ustanovil posebne komisije, ki so proučevale nekatere materialne in učne probleme šol. Treba bo imeti še sestanke s šolskimi odbori in se posvetoovati z njimi glede sklepov, ter predlagati take rešitve, ki bi jih bilo treba sprejeti.

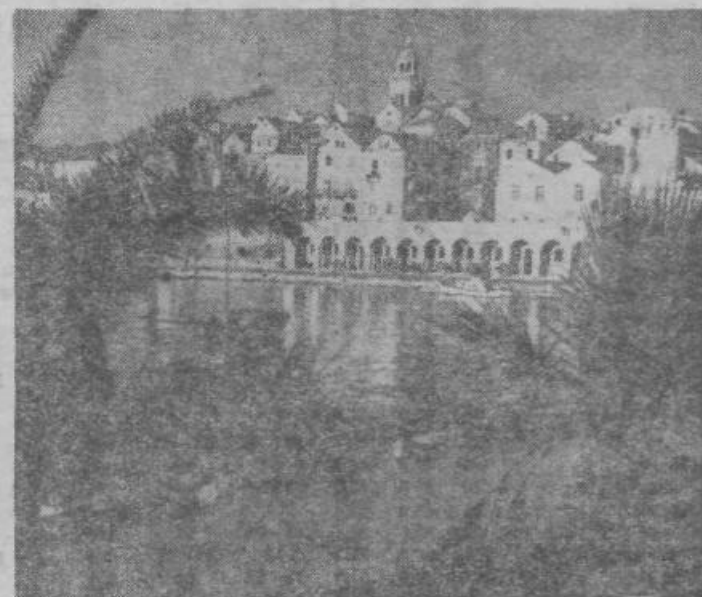
Sodelovanje z delavskimi sveti

Z mrtve točke se je razen tega pomaknilo tudi sodelovanje med odborom in delavskimi sveti. Podpredsednik ljudskega odbora je imel sestanek s predstavniki vseh delavskih svetov na področju občine, na katerem so se pomenili o možnostih in oblikah neposrednih stikov, medsebojne pomoči, sodelovanja itd. Na tem sestanku je predstavnik odbora razložil odborovo stališče, da morajo biti sistematični sestanki med predstavniki odbora in delavskih svetov. Odbor bo organiziral proučevanje raznih problemov samoupravljanja v gospodarstvu in tudi čisto gospodarskih problemov, delavske svete pa bodo obveščali o rezultatih teh proučevanj. Predsedniki

delavskih svetov so izrazili pripravljenost za tako sodelovanje, ker so prepričani, da bo koristno. Razen tega pa je bolj naravno, da o svojih tekočih problemih razpravljajo z občinskim odborom kakor pa z družbenimi organizacijami.

Te koristne pobude niso dalje poglobljali samo zaradi nekaterih praktičnih težav. V odboru menijo, da je treba za resno delo v tej smeri ustanoviti komisijo za delavsko upravljanje, ki bi se ukvarjala samo z organizacijo takega sodelovanja med odborom in delavskimi sveti. Dozdaj pa te komisije še niso ustanovili, ker ima odbor vrsto kadrovske težave. Gre namreč za globlji problem. Odbor šteje samo 49 odbornikov, kar pa je po zakonu maksimalno število za to občino. Okrog odbora pa se razvija izredno širok mehanizem, ki obsega veliko število raznih organov. Odbor ima na primer pet stalnih odborovih komisij, več raznih začasnih komisij, 12 svetov in dozdaj 13 komisij posameznih svetov. To pa so vse taki organi, v katerih morajo tudi odborniki sodelovati. Njihovo premajhno število pa ne daje možnosti za svobodno ustanavljanje posameznih organov. Podobna reč je tudi s predsednikom ali podpredsednikom, ki sta preobremenjena s strankami zlasti o stanovanjskih vprašanjih, tako da se do sedaj nista mogla posvetiti organizaciji dobro zamišljenega sodelovanja z raznimi organi družbenega upravljanja na področju občine.

Zdravko Mičić

Korčula — naše priljubljeno obmorsko letovišče